

SUHF:s nationella konferens

om professionsutbildningar inom hälso- och sjukvården

Utredningen om behörighet och yrkesreglering inom hälso- och sjukvård och tandvård

- Utredningsuppdraget och tidsplan
- Vilka yrken handlar det om?
- Genomförande av uppdraget
- Iakttagelser och bedömningar

Harriet Wallberg – särskild utredare
Katarina Sandberg - sekreterare
Febe Westberg – sekreterare
Anna Östman – sekreterare

Uppdraget

1. Bedöma hälso- och sjukvårdens och tandvårdens ev. behov av yrkesreglering för nya yrkesgrupper.
2. Bedöma ev. behov av reglerad specialistkompetens eller utbildning för fler legitimerade yrkesgrupper.
3. Kartlägga befintliga möjligheter och vägar till vidareutbildning och analysera om förändringsbehov i hur kvaliteten i utbildningen säkerställs.
4. Bedöma om lämpligt att införa krav på kontinuerlig fortbildning för legitimerade yrkesgrupper i YKD och överväga hur övrig vårdpersonals behov av fortbildning kan tillgodoses.

Kommittédirektiv

Brett uppdrag som omfattar samtliga yrken inom hälso- och sjukvård och tandvård

Regeringen

Protokoll
vid regeringssammanträde

II: 3
1 bilaga

2023-10-19
S2021/02863
S2023/01078
S2023/01147
S2023/01844
S2023/02561
S2023/02887

Socialdepartementet

Kommittédirektiv Behörighet och yrkesreglering inom hälso- och sjukvård och tandvård

Regeringen bemyndigar det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om hälso- och sjukvård att

- ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera vilka förändringar som behövs i regelverk och strukturer när det gäller reglerade yrken, specialistkompetenser och specialistutbildningar samt vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården och tandvården för att möta de utmaningar som dessa verksamheter står inför.
- besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt utredaren.

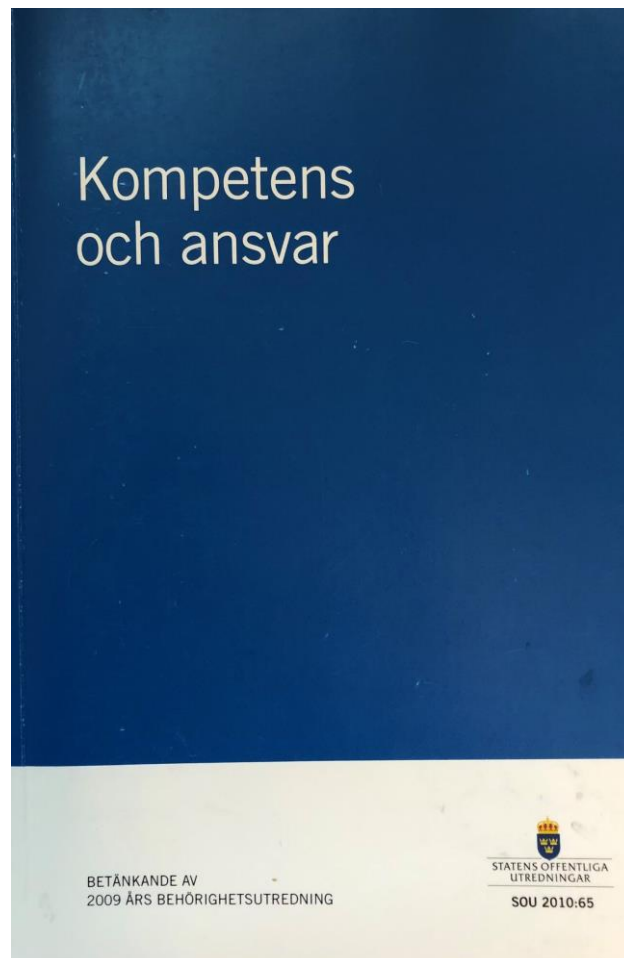
Utredaren ska följa de direktiv som framgår av *bilagan*.

Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m., anslagsposten 1 Till Regeringskansliets disposition, budgetram 6, Socialdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Förra behörighetsutredningen kom 2010

Uppdraget i korthet

1. Grundutbildning för oreglerade yrkesgrupper
2. Specialistkompetens för fler legitimerade yrkesgrupper
3. Kartlägga kvaliteten i specialistutbildningarna
4. Fortbildning

Uppdraget i korthet

**Stärka kompetensen
hos
vårdprofessionerna**

Tidsplan

- Utredning startar 1 dec. 2023
- Ytterliggare sekreterare 1 sept. 2024
- Tryckning av betänkandet 23 april 2025
- Överlämnande till Statsrådet 3 juni 2025

❖ Kan inte gå händelserna i förväg – skarpa förslagen kommer den 3 juni

Vilka yrken handlar det om?

Grundutbildning som regleras idag:

23 yrken inom hälso- och sjukvård och tandvård

Legitimation:

- Apotekare
- Arbetsterapeut
- Audionom
- Barnmorska
- Biomedicinsk analytiker
- Dietist
- Fysioterapeut
- Hälso- och sjukvårdskurator
- Kiropraktor
- Logoped
- Läkare
- Naprapat

Legitimation:

- Optiker
- Ortopedingenjör
- Psykolog
- Psykoterapeut
- Receptarie
- Röntgensjuksköterska
- Sjukhusfysiker
- Sjuksköterska
- Tandhygienist
- Tandläkare

Skyddad yrkestitel

- Undersköterska

Vilka yrkesgrupper regleras inte?

Exempel på oreglerade yrken inom vård och tandvård:

- Cytodiagnostiker
- Embryolog
- Genetisk vägledare
- Medicinska vårdadministratörer
- Ortoptist
- Osteopat
- Perfusionist
- Sjukhusgenetiker
- Tandsköterska

Generella examina och yrkesexamina

Generella examina	Yrkesexamina (i urval)
Grundnivå Högskoleexamen Kandidatexamen	Grundnivå Sjuksköterske-, fysioterapeut-, arbetsterapeut-, optiker-, BMA, audionom, dietist-, receptarie-, tandhygienist, tandteknikerexamen
Avancerad nivå Magisterexamen Masterexamen	Avancerad nivå Läkar-, tandläkar-, specialistsjuksköterske-, psykolog-, apotekar-, barnmorske-, hälso- och sjukvårdskurators-, logoped-, psykoterapeut, sjukhusfysikerexamen...
Forskarnivå Licentiatexamen Doktorsexamen	

Specialistutbildning

Reglerad:

- Läkare
- Sjukhusfysiker*
- Sjuksköterskor
- Tandläkare

* är under införande

Exempel på egen specialistordning:

- Arbetsterapeut
- Dietist
- Fysioterapeut
- Logoped
- Psykolog

Iakttagerler och bedömningar

Enkäter och dialogmöten med professionerna, arbetsgivare, myndigheter, SUHF och utredningens egen expertgrupp

Reglera grundutbildningar

Kriterier för behörighetsreglering

Nu gällande kriterier för legitimation:*

- Yrkesgruppens betydelse och ansvar för patientsäkerheten
- Yrkesrollens innehåll; bör ha viss bredd och självständighet
- Utbildningens nivå och vetenskapliga förankring
- Internationella förhållanden

Sammanvägning – patientsäkerheten är överordnad övriga kriterier.

Näringsfriheten och Sveriges EU-rättsliga åtaganden ska också beaktas.

*Regeringens proposition 1997/98:109 Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område

Kriterier för behörighetsreglering

Skyddad yrkestitel

- När kriterierna för legitimation inte fullt ut uppnås, men patientsäkerheten gör att yrket bör regleras, är skyddad yrkestitel en lämplig reglering
- Användes i SOU 2019:20, för att reglera yrket undersköterska

Vilka yrkesgrupper har vi bedömt mot dessa uppställda kriterier:

Exempel på oreglerade yrken inom vård och tandvård:

- Cytodiagnostiker
- Embryolog
- Genetisk vägledare
- Medicinska vårdadministratörer
- Ortoptist
- Osteopat
- Perfusionist
- Sjukhusgenetiker
- Tandsköterska

Tyngst vägande skäl för att reglera är att patientsäkerheten är hotad

Reglerad specialistutbildning

Yrkesgrupper som inkommit med
önskemål om reglerad
vidareutbildning
(specialistutbildning) till
utredningen:

Yrkesgrupp

Apotekare

Arbetsterapeuter

Audionomer

Avancerade
specialistsjuksköterskor

Barnmorskor

Biomedicinska analytiker

Dietister

Fysioterapeuter

Kiropraktorer

Logopeder

Naprapater

Optiker

Psykologer

Receptarier

Röntgensjuksköterskor

Tandhygienist

Undersköterskor

Reglerad specialistutbildning

Två vägar

1. ST tjänstgöring – där grundutbildningen är på avancerad nivå
(läkare, tandläkare och sjukhusfysiker)
2. Universitetsexamen – för utbildningar på grundnivå (sjuksköterskor)

Utredningens bedömning: Specialistutbildning

Uppsatta skäl för att utredningen ska överväga om ett yrke ska ha en reglerad specialistutbildning:

1. **Nationellt intresse** av att ha en tydligare ordning och vilka krav som kan ställas på en specialist
2. Att det finns ett **behov i vården** av specialister inom ett specifikt yrke
3. Att **förutsättningarna finns** att genomföra en reglerad specialistutbildning som ST eller som högskoleexamen

Specialistutbildning iakttagelser

Det finns ett nationellt behov av att tydliggöra vad en specialist kan enligt arbetsgivare

Det finns ett behov i vården av specialister, enligt de arbetsgivare utredningen har intervjuat, för bl a:

Sjuksköterskor
Fysioterapeuter
Arbetsterapeuter
BMA
Barnmorskor
Psykologer

Utredningens bedömning: Reglerad specialistutbildning

Tre-åriga vårdutbildningar:

- Bör inte genomgå ST för att specialisera sig eftersom en treårig utbildning inte ger behörighet till forskarutbildning
- Framtida specialister kan inte forskarutbilda sig och yrkesgruppen kommer att stå med få eller utan disputerade lärare

Utredningens bedömning: Reglerad specialistutbildning

Tre-åriga vårdutbildningar:

- Bör genomföra specialistutbildning som en examina på avancerad nivå för att vara behörig till forskarutbildning (såsom specialistsjuksköterskeutbildningen)

Men för övriga tre-åriga utbildningar:

- Antal potentiella specialistkandidater inom dessa yrken per år är väldigt få (5-15 individer per år)
- Små volymer kan medföra ekonomiska svårigheter för lärosätet.
- Svårt/omöjligt för något lärosäte att ansöka om examensrätt hos UKÄ

Studentvolymen – 3-åriga utbildningar

Yrkesgrupp	Antal examina per år (2023/2024)
Arbetsterapeut	407
BMA	364
Dietist	92
Fysioterapeut	554
Röntgensjuksköterska	162
Sjuksköterska	4 348

Utmaning/Dilemma

- Hur kan fler vårddyrken, utöver sjuksköterskorna, med en 3-årig grundutbildning få tillgång till en författningsreglerad specialistutbildning inom högskolan?

Vården har behov av specialister –

men förutsättningarna finns inte med dagens system

Cliff hanger

- Vi har en idé som vi tror kan lösa problemet med de 3-åriga yrkesutbildningarnas behov av specialistexamina inom högskolan...

... kommer den 3 juni

Fortbildning

Ska lagkrav införas med krav på kontinuerlig fortbildning?

Dagens lagstiftning: Kvalitet och säkerhet i hälso- och sjukvård och tandvård

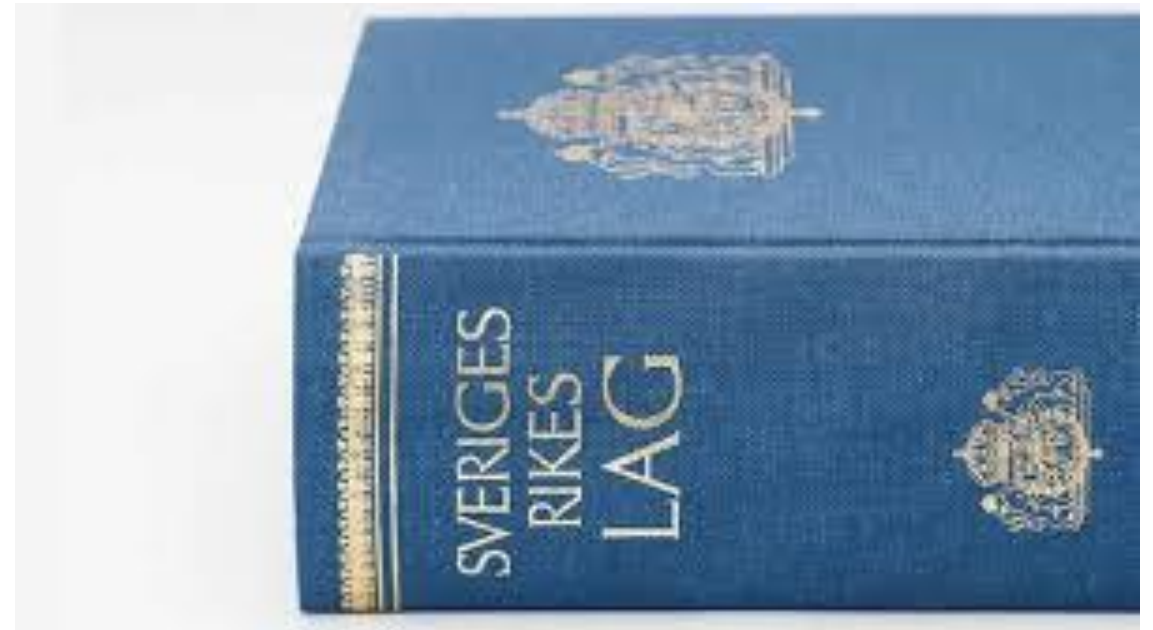
- Där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det **finnas den personal**, de lokaler, de sjukvårdsprodukter, och den övriga utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges. (5 kap. 2 § HSL/ 4 a § TVL)
 - Bl.a. att vården ska bedrivas av personal med adekvat utbildning.
- Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. (5 kap. 4 § HSL/16 §)

Dagens lagstiftning: Kvalitet och säkerhet i hälso- och sjukvård och tandvård

- Hälso- och sjukvårdspersonal ska utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. (6 kap. 1 § PSL)
- Den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen bär själv ansvaret för hur han eller hon fullgör sina arbetsuppgifter. (6 kap. 2 § PSL)
- Den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen är skyldig att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls och ska till vårdgivaren rapportera vårdskador samt händelser som har medfört eller hade kunnat medföra vårdskada. (PSL)
- PSL innehåller även bestämmelser om tillsyn som möjliggör åtgärder mot både vårdgivare och hälso- och sjukvårdspersonal.

Räcker dagens lagstifning?

- Om inte – hur bör det då se ut?

Iakttagelser avseende fortbildning hittills:

- En övervägande majoritet vill att fortbildningen ska regleras
- Även när fortbildning finns tillgängligt avgör produktionskrav eller ekonomiska prioriteringar om den enskilde erhåller fortbildning
- Flertalet tycker att arbetsgivaren måste möjliggöra fortbildning – dvs. avsätta tid/resurser.
- Många pekar på att fortbildning kan innebära stora fördelar för verksamheten: patientsäker vård, bemötandefrågor m.m.
- Många har inte någon skrivning om fortbildning i kollektivavtal.

Kan lärosätena bidra till vårdens behov av fortbildning?

Utredningen: Stärka kompetensen hos vårdprofessionerna

Patientsäkerheten

- Avancerade tekniker
- Demografi, fler äldre och multisjuka

Medicinsk och tekniska utvecklingen

- AI
- IT och kommunikation

Förändring inom vården och i omvärlden

- Omstrukturering mot bl a primärvård
- Säkerhetsläget i omvärlden

Tack!

